

hunyt *Berecz János* tanulmánya pedig az iskolásleányok élet- és kórtanát tárgyalja.

A Jövő Ujjain. 1939. évi 1—2. szám.

A folyóirat e kettős számának vezérlő elve: a magyar pedagógia 1938-ban. Célja az áttekintés az elmúlt év pedagógiai, didaktikai, pszichológiai munkájáról. A kezdeményezés jó és hasznos, csak nehéz ilyen kis terjedelemben teljes munkát végezni. A cikkek főbb gyűjtőfejezeteinek címei: a pszichológia hírei; elemi iskolák; középfokon; gyermekvédelem és szociális nevelés; művelődés — népnevelés; könyvrovat. A gazdag áttekintés hasznos. Megmutatja, hogy milyen serény munka folyt intézetekben, iskolákban és folyóiratok lapjain. Egy tévedésre rá kell mutatnunk. Gyakorló polgári iskola az országban ezideig még csak kettő van: egyik Budapesten a Váci utcában, a másik Szegeden.

Matzkó Gyula.

Der Deutsche Volkserzieher.

Az utóbb megjelent közlemények közül a következőket adjuk kivonatban:

1. *A Rhein—Main—Duna hajózási út.* (Fritz Teutloff, Bartenstein.) A németységnek a Duna terébe való előnyomulását nyomon követte a délkelet felé vivő gazdasági közlekedőút kiépítése. Ennek a munkának három szakasza van: 1. A Main csatornázása Bambergig, 2. A Main—Duna összekötő-csatorna és 3. a Duna csatornázása. Vegyük őket sorra: 1. *A Main kiépítését* a rajnai hajózás felvirágozása okozta. 1886-ban Frankfurtig, 1921-ben Aschaffenburgig terjedt a folyó kiépítése. A forgalom azonban annyira megnövekedett, hogy szükségessé vált a Main folyó újjászabályozása. Minden 15 km után duzzasztóműveket létesítettek, s így átlagosan 2—5 m mélységet értek el. Ez a mélység 1200—1500 tonna hordképességű hajók közlekedését teszi lehetővé, sőt Frankfurtig 300 tonnás hajók is járhatnak. A duzzasztóművek egészen megváltoztatták a vidék képét. Régen nyáridőben a kevés vizű Main folyó igen szomorú képet nyújtott, ma hosszú, vízzel telt ágai-val üdítő látványt nyújt. A partot alacsony, széles töltés védi. Ez a szabályozás igen jó befektetés volt, s áldásos hatása máris mutatkozik. Ugyanis a környező síkságnak és a közeli hegyvidéknek a terményeit és kincseit most tömegárúként lehet a pompásan kiépített víziúton tovaszállítani. A majnai hajózás azonban csak a Dunával való összeköttetése által érheti el teljes kifejlődését, ezért maga után vonta 2. a *Main—Duna-csatorna* kiépítését. Ennek a csatornának a gondolata már ősrégi keletű. A történelem tanúsága szerint Károly frank császár már 793-ban kezdett összekötő árkot ásatni. Ujkori értelemben vett víziútról csak a Ludwig-csatorna építése óta beszélhetünk. A technikai tudás elégtelensége folytán akkor még nem tudtak megbirkózni sem a Main alacsony vízállásával, sem a Duna sellőivel, ezért a csatorna nyáron csak helyenként volt használható, s a zsilipek kicsi méretei miatt csupán 100 tonnás hajók járhattak rajta. A csatorna viszonya a folyókhoz képest ma fordított. A folyók már szabályozva vannak, a csatorna

szabályozását csak most kezdik. Az új csatornának 200 m szint-különbséget kell áthidalnia. Ez kamaraszilipek segítségével történik. A szintkülönbségek szakaszonként 10 m-t tesznek ki, s a legmagasabb ponton is 2,7 km hosszú a szilipek közti úttávolság. A legnagyobb nehézséget a víznek előteremtése okozza. Erre a célra a magasabban fekvő Lech folyót fogják felhasználni úgy, hogy annak vizét külön csatornán vezetik le az összekötő Main—Duna-csatornába. Az új csatorna lényegileg a régi Ludwig-csatorna vonalát követi, az elején a Rednitz a végén pedig az Altmühl folyócskák medrét használja fel. 3. A Duna szabályozása sokkal nehezebb, mint a Main folyóé, mert itt sellőkkel és sziklapadokkal kellett megküzdeni. Különösen a Passau fölött 25 km hosszúságban húzódó hírhedt „Bajor Kachlet“ volt a legveszélyesebb szakasz. Ezt az akadályt az 1922—27. években hárították el egy olyan duzzasztógát beépítésével, mely mű méltán a technika csodájának volt tekintendő. Ma is ez Európa legnagyobb duzzasztó-műve. A gát hatása 20 km-nyire érezhető, s a víz szintjét 9 m magasságra duzzasztja. Ezáltal a sziklapadok mélyen a víz szintje alá kerülnek s többé nem veszélyeztetik a hajózást. A Duna további szakaszában csak az alacsony vízállással kellett megküzdeni. Ez a meder szűkítésével volt elérhető. Ezzel együtt a nagyobb városokban megfelelő kikötők épültek. A létesített 38 vízi erőmű olcsó munkát szolgáltat, s ezzel hozzájárul a költségek törlesztéséhez. A Rhein—Main—Duna vízi útnak óriási a gazdasági jelentősége, mert igen olcsó tömegszállítást tesz lehetővé a dunai államokba. Tervbe van véve a Werra—Main csatorna kiépítése is, mely közvetlen kapcsolatot teremtené az Északi-tengerrel.

Az iskola falusi otthonának kérdése elméletben és gyakorlatban. Rudolf Heymann, Thum (Erzgeb.). A német nép vissza akarja szerezni természetes ősi képét, s ebben nagy segítségére lehet az iskola falusi otthona, ahol a nevelés a következő elvek szerint folyik: 1. A szellem legyen fiatalos minden tekintetben, fejlessze az ifjúságban az ügyességet, a kitartást, a kemény férfiaságot. Az iskolaotthon kérlelhetetlenül kiválasztja az öregeket és fáradtakat azoktól, akik természettől fogva katonaság. 2. Az otthon magában hordja a kötelezettséget, hogy a természetet s a hazait kihangsúlyozza. Fiatalos, ruganyos csak honi talajon lehet az ifjú s a népi öntudat is csak itt csírázhat ki. A német földet érző szívvel-lélekkel és látó szemmel kell átvándorolni. Így fejlődik ki az ifjúban a természet- és a honvédelem érzése. 3. Ki kell emelni a népiest, a népszokásokat: a mondát, népi bevezetést, éneket, fajtörténetet, telepítésrajzot, stb. Ezek ismerete a civilizált emberben az emberiességet ébreszti fel, s magasabbra emeli az embert. 4. A falusi otthon képessé kívánja tenni az ifjúságot tájvándorlásra. A lélek és a szellem mellett a testi nevelésre is gondot fordít, mégpedig a természet erői által. Fény, nap, levegő, víz, mozgás, lélekzés, egyszóval elmerülés a természetben azok a hatások, melyek a testet erősítik. Ezek nyújtására pedig a falusi iskolaotthon kiválóan alkalmas. Itt a természetes élet minden tényezője rendelkezésre áll: a napfényt a szabadban való tartózkodás és vándorlás közben élvezheti, a vizet fürdés, úszás közben; a mozgás a reggeli futásban, tornában, vándorlásban jut szerephez. Ezenkívül bőrápolás, egyszerű életmód, önmegtartóztatás, mind a testápolás szolgálatában állnak. Itt minden-

kinek primitív, ösztönös emberré kell válnia, akinek saját erejére kell támaszkodnia, hogy a táj természetes akadályaiival, nehézségeivel megbirkózhassék. 5. Az otthon át van hatva egy új véderős szellemtől. A szellem adja, mindenkor minden közösség legfőbb jellegét. Ez határozza meg a nevelés mértékét, tartósságát, ez eredményezte a háborúban a hőseket, s a nép erényeit: a hűséget, bajtársi összetartást, áldozatkészséget, stb. Ilyen szellemben, ilyen fegyelemben kell a gyermeknek is felnőnie, hogy felébredjen benne a népi összetartozás érzése. 6. Az otthon minden munkája fejlessze ki az egyén képességeit. Ez a nevelési forma nagy jelentőséget és áldozatot kíván a tanítótól, ő lesz a gyermeksereg nevelője, vezetője, segítője; előtte nyílik meg a gyermek igazi énje.

Az elvek után lássuk a gyakorlatot. Az első feltétel a szülőkkel való szoros összeköttetés. Felvilágosító megbeszéléseket folytatunk velük az iskolai faluotthon szükségességéről. A második feltétel a pénzkérdés rendezése. Ennek módja: takarékoskodás, előnyök biztosítása, községi segély, utazási kedvezmények szerzése, osztálpénztár szervezése. Ezek után következett a terv végrehajtása. Először is megállapítottuk a táborozás helyét, aztán következett az ellátás megállapítása, a táborozás időtartama 6 nap, a gyermekek beszervezésére csoportokba, vezetők állítása. Szerepek kiosztása: voltak írók, rajzoló, térképezők, betegápolók, rendezők, stb. A napi-rend megállapítása a következő volt: ébresztő, reggeli futás, mosakodás, öltözködés, reggeli, vándorlás, egy tájegység átvándorlása, esti tisztogatás, tisztálkodás, evés, az élmények szellemi rendezése. A gyermeksereg így módon testileg és szellemileg magáévá tette a tájat. Testileg meg kellett küzdeniük a vidék felszíni akadályainak, nehézségeinek legyőzésével, fokozott mozgásra, keményebb testi erőfeszítésre volt szükség. Szellemileg pedig birtokukba vették mindazt a tudásanyagot, amit a táj nyújtott. Felébredt a tudásvágy geológiai, természetrajzi, történelmi, stb. tekintetben. Megfigyelték a szépet a természetben, a telepítést, a határelét nehézségeit; s új világ-szemlélethez jutottak. Felébredt bennük a népiség megérzése, belehatoltak a néplélekbe, s tapasztalták annak megnyilvánulásait: mondáit, meséit, szokásait. — Hazaérkezve, utómunkálatként naplószerű utazási könyvet szerkesztettek az élményeikről.

Iskolakerti munkák. (Franz Strauß, Osterode.) Kompostdomb készítése. A drága istállótrágyát igen jól pótolhatja a jó érett kompost; sőt a kertművelésben kora tavasztól késő őszig igen fontos szerepet tölt be (melegágy, virágeltetés, stb.). Komposttelep létesítésénél három kérdés jön tekintetbe: 1. mely anyagokból áll, 2. hol létesítjük, 3. mily sokoldalú hasznot hajt. Vegyük sorra ezeket. Az első kérdés az, mely anyagokból épül fel? A kompost szó szerint kevert földet jelent, s tényleg az előírás szerint elkészített halomban minden lehető anyag laza, tápláló és értékes földdé van keverve, ugyanúgy, mint az erdő termékeny televény földjéből az erdő rothadó szerves hulladéka. Így kell a kompostban is mindent összehordani: elhalt rothadó növényi szereket, konyhahulladékot, fűrészport, kormot, hamut, szemetet, vért, földet s meszet. Csak arra ügyeljünk, hogy a telep gyomnövények termelőhelyévé ne váljék. — A második kérdés: hol legyen a he-

lye? Szél és napvédett helyen, leginkább a kert sarkában. Előnyös két dombot nevelni; az egyik régibb, a másik korábbi kompost. A teljes érés 3 évig tart. Az első nyáron növényeket halmozunk fel, ősszel megfordítjuk, ami fent volt, alulra kerül, s hozzá rétegenként frissen égetett meszet teszünk. A második nyáron gyakorta kell öntözni piszkos vízzel, vizelettel, trágyalével. A domb sohasem legyen száraz, s a folyékony lé ne folyhasson el, hanem szivároгjon be, ezért mélyítsük el a tetejét. A második év őszén újból felforgatjuk a telepet s a kompost már csak átszítálásra vár. Éretlen kompostot ne vegyünk használatba, mert csekély a hatása. Az érett kompost célja kettős: gyors hatású trágyát nyerünk vele, és elhasználhatunk benne minden hulladékot. A jó kompost nemcsak tápláló anyagokat tartalmaz, hanem telve van talajbaktériumokkal is, amelyek a kertben új életet teremtenek.

Jármai Vilmos.

Lapunk jelen száma 102 oldal. A Cselekvés Iskolájára a f. évi előfizetési díj az Angol-Magyar Bank R. T. szegedi fiók Szeged 26.228. számú csekkszám-lájára küldendő be.

Ablaka György könyvnyomdája Szeged, Kálvária-utca 14. — Telefon: 10—84.